

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Název školy	Střední průmyslová škola strojnická Vsetín
Číslo projektu	CZ.1.07/1.5.00/34.0483
Autor	Ing. Martin Baričák
Název šablony	III/2
Název DUMu	2.8 Procesory
Tematická oblast	Hardware počítače
Předmět	IKT
Druh učebního materiálu	<i>prezentace</i>
Anotace	vývoj, vlastnosti a typy procesorů
Vybavení, pomůcky	počítače, projektor
Ověřeno ve výuce dne, třída	11. 9. 2013, 1. B

Výukové cíle

- vysvětlit význam procesoru v počítačích a stručně popsat jejich strukturu
- seznámit žáky s jejich rozdělením a vývojem
- motivovat žáky k dalšímu sebevzdělávání v této oblasti

Klíčová slova

Procesor, mikroprocesor, CPU, řadič, registr, aritmeticko-logická jednotka, ALU, taktovací frekvence, počet jader, AMD, Intel, chlazení

Processor

Procesor též **CPU** (*Central Processing Unit*) je základní součástí počítače, je to velmi složitý sekvenční obvod, který vykonává *strojový kód* uložený v *operační paměti* počítače (*program*).

Moderní procesory jsou rozsáhlé *integrované obvody*, které mohou zabírat několik centimetrů čtverečních, mít stovky pinů (nožiček, kontaktů) a obsahovat desítky nebo stovky milionů součástek. V osobních počítačích bývá procesor realizován jako integrovaný obvod umístěný na základní desce počítače.

CPU provádí základní *aritmetické, logické, a vstupně/výstupní operace systému*. Procesor má v počítači podobné postavení jako motor v autě, případně jako mozek v těle člověka.

Součásti procesorů

- **Řadič nebo řídicí jednotka**, která zajišťuje řízení součinnosti jednotlivých částí procesoru dle prováděných strojových instrukcí (jejich dekodování, načítání instrukcí z operační paměti a ukládání výsledků zpracování instrukcí).
- **Sada registrů** pro uchování hodnot a mezivýsledků. Přístup k registrům je mnohem rychlejší než přístup do operační paměti připojené k procesoru pomocí sběrnice. Bitová šířka pracovních registrů je jednou ze základních charakteristik procesoru (16, 32, 64 bitů).
- Jedna nebo více **aritmeticko-logických jednotek** (**ALU**, *Arithmetic-Logic Unit*), které provádí nad daty aritmetické a logické operace.
- Některé procesory obsahují **matematické koprocessory** (**FPU**, *Floating Point Unit*), které provádějí operace v plovoucí řádové čárce.

Rozdělení procesorů

Podle šířky datové sběrnice v bitech

- Základní vlastností procesoru je *délka slova* (operandu). Délka slova vyjadřuje *počet bitů*, který je procesor schopen zpracovat v *jednom kroku*. Zjednodušeně se dá říci, že např. 8bitový procesor umí přímo počítat s čísly od 0 do 255, 16bitový s čísly od 0 do 65535 atd.

Podle počtu jader

- V současnosti jde vývoj směrem k *integraci více jader*, tedy *více procesorů do jediného čipu*. Tento trend můžeme pozorovat u procesorů pro osobní počítače. Procesory se tedy dělí na *jednojádrové a vícejádrové*. Integrací většího počtu jednodušších jader je teoreticky možné dosáhnout při stejné výrobní technologii na stejné ploše křemíku mnohem vyšší výpočetní výkon, než použitím jediného složitějšího jádra.

Základní parametry procesorů

Rychlost procesoru

Nejčastěji používaným vyjádřením rychlosti procesoru je **takt procesoru** (neboli **taktovací frekvence**). V jednom taktu jsou uvnitř procesoru provedeny přesně definované operace. Udává se v GHz, např. *Intel Core i5 3.4GHz*

Rychlost procesoru je jen jedním z faktorů, které ovlivňují celkovou rychlost počítače. Mezi další faktory patří velikost dostupné operační paměti RAM, rychlost pevného disku, propustnost propojujících sběrnic, ale i rychlost dalších vstupně/výstupních součástí počítače (pro hraní her například grafická karta).

Základní parametry procesorů

Patice procesoru

Patice neboli *Socket* či *Slot je konektor* na základní desce *určený pro připojení procesoru*. Původně osobní počítače IBM PC obsahovaly stejné patice pro procesory. V roce 1997 společnost Intel začala vyvíjet novou patici nazvanou Slot 1 a společnost AMD na základě koupě licencí k procesoru DEC Alpha vytvořila Slot A. Proto dnes není možné zaměňovat procesory zcela volně. Na přelomu let 2012/2013 jsou *nejrozšířenější* patice *AMD AM3+, G34(pro server) a Intel 1155* pro střední třídu a *2011* pro nejdražší desktopové i serverové procesory.

Výrobci procesorů

Intel - Intel Corporation je největší mezinárodní výrobce procesorů. Věnuje především vývoji procesorů řad x86 a x86-64, čipových sad nebo grafických karet.

Advanced Micro Devices (zkráceně **AMD**) je mezinárodní výrobce v současné době se věnuje hlavně vývoji procesorů (zejména x86 kompatibilních), grafických karet a čipsetů.

obr. 1

Vývoj moderních procesorů

2000 - *AMD Athlon K75* První procesor s frekvencí 1GHz

2000 - *Intel Pentium 4* - 32bitový mikroprocesor s řadou technologií orientovaných na dosažení vysoké frekvence

2001 - *Intel Itanium* - 64bitový mikroprocesor nové generace pro servery

2001 - *AMD Opteron* - 64bitový mikroprocesor nové generace pro servery od AMD. Jedná se o historicky nejvyšší procesor, jaký kdy AMD vyrobilo.

2003 - *AMD Athlon 64* - 64bitový mikroprocesor nové generace pro desktopy s instrukční sadou AMD64, zpětně kompatibilní s x86

2006 - *Intel Core* - 64bitová architektura, na které jsou postaveny procesory *Core Duo, Core 2 Duo, Core Solo, Core 2 Quad*

Vývoj moderních procesorů

2007 - Společnost AMD uvádí novou řadu procesorů *Phenom*

2008 - *Intel Core i7* - nová řada CPU od Intelu pod názvem Nehalem a AMD Phenom II, který staví na 45 nm výrobě

2010 - Intel vydává slabší a ořezanější procesory *Core i3* a *Core i5* postavené na architektuře Nehalem a AMD vydává svůj první šestijádrový procesor *Phenom II X6*

2011 - Intel vydává novou architekturu Sandy Bridge a AMD vydává první procesory s integrovanou grafikou

2012 - Intel vydává novou architekturu *Ivy Bridge* s tzv. "3D" (Tri-Gate) technologií tranzistorů ve 22nm výrobním procesu

2013 - Intel vydá architekturu *Haswell* vycházející z Ivy Bridge, která má velmi znatelně snížit spotřebu

Otázky

1. *Co je to procesor, jaké znáte jeho součásti?*
2. *Kteří výrobci procesorů jsou nejznámější?*
3. *Podle čeho můžeme rozdělit procesory?*
4. *Na Internetu najděte podrobněji základní parametry procesoru a sestavte je do přehledné tabulky!*

Literatura, použité zdroje textu a obrázků

NAVRÁTIL, Pavel. *S počítačem nejen k maturitě*. Vyd. 6. Kralice na Hané: Computer Media, 2006, 175 s. ISBN 80-866-8660-4.

Internet:

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Procesor>

Obrázky:

Slide 8 -

<http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/a/a3/AM486_DX2-80_and_i486_DX2-66.jpg/800px-AM486_DX2-80_and_i486_DX2-66.jpg>